

Część 6 Efekty ewaluacji wewnętrznej

Data przeprowadzenia warsztatu refleksyjnego

15.02.2018 r.

W warsztacie uczestniczyli:

Członkowie LGD	4
Członkowie Zarządu LGD	3
Członkowie Rady LGD	3
Członkowie organu kontroli wewnętrznej LGD	-
Pracownicy LGD	4
Inni mieszkańcy obszaru objętego LSR	-
Inne podmioty obszaru objętego LSR	-
Przedstawiciele ZW	1
Przedstawiciele innych LGD	-

1.	Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR przebiegała zgodnie z planem i można ją uznać za zadowalającą?	Realizację finansową i rzeczową LSR można uznać za zadowalającą. Zarówno przedsięwzięcie związane z podejmowaniem, jak i rozwijaniem działalności gospodarczej zrealizowane jest na poziomie zapewniającym osiągnięcie kamienia milowego. Część pozostałych przedsięwzięć, realizowanych w formie grantu jest na etapie weryfikacji w Urzędzie Marszałkowskim. Nie ma podstaw by kwestionować pozytywne zakończenie tego procesu. W przypadku 3 projektów grantowych (dotyczących działań wspierających grupy defaworyzowane, budowy lub przebudowy miejsc rekreacji i wypoczynku oraz pobudzenia zaangażowania mieszkańców dla oddolnych inicjatyw lokalnych) LGD musiało odstąpić od naboru z uwagi na niemożliwość osiągnięcia zaplanowanych w ogłoszeniu wskaźników. Jeden z naborów w ww. zakresie tematycznym udało się ponownie ogłosić jeszcze w 2017 r. Krótszy czas na realizację przedsięwzięć sprawia, że pozytywne przeprowadzenie naborów grantowych w powyższych zakresach urasta do najważniejszego wyzwania stawianego przed LGD. Poza powyższymi nie zanotowano problemów z terminową realizacją kamieni milowych na koniec 2018 roku.
----	--	--

Pytania uzupełniające:

a)	Jeżeli nie to czy poziom realizacji może negatywnie wpłynąć na realizację celów LSR?	Konieczność ponownego uruchomienia naborów grantowych, w odniesieniu do których podjęto uchwały o odstąpieniu od naboru, w przypadku zaistnienia powtórnie problemów na etapie oceny i wyboru grantów bądź weryfikacji dokumentów w Urzędzie Marszałkowskim, skutkować może niemożliwością osiągnięcia zaplanowanych na koniec roku 2018 r. kamieni milowych w ramach przedsięwzięć w powyższych zakresach tematycznych.
----	--	--

b)	<i>Jakie można wskazać przyczyny odstępstw od planu?</i>	<p>Odstępstwa od planu realizacji LSR ściśle wiążą się z odstępami od naborów grantowych z uwagi na niemożliwość osiągnięcia przy dostępnych limitach środków, planowanych realizacją projektów grantowych wskaźników, tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nabór 2/2017/G - Wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych - przedsięwzięcie: Działania wspierające grupy defaworyzowane - złożono wnioski na odpowiednią, planowaną do osiągnięcia ilość wskaźników przy jednoczesnym przekroczeniu puli dostępnych środków finansowych, - nabór 3/2017/G - Budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej - przedsięwzięcie: Budowa lub przebudowa miejsc rekreacji i wypoczynku - złożono wnioski uniemożliwiające osiągnięcie wskaźników na poziomie wskazanym w ogłoszeniu o naborze, - nabór 5/2017/G - wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych – przedsięwzięcie: Pobudzenie zaangażowania mieszkańców dla oddolnych inicjatyw lokalnych, w tym wymiana doświadczeń, poznawanie dobrych praktyk, rozwój tożsamości – jeden ze złożonych wniosków nie spełnił wymogów formalnych, tym samym pozostałe wnioski ocenione pozytywnie pod kątem zgodności z LSR nie gwarantowały osiągnięcia wskaźników na poziomie wskazanym w ogłoszeniu o naborze.
c)	<i>Jakie działania można podjąć, by uniknąć ich w kolejnym roku?</i>	<p>Zintensyfikować działania w celu doprowadzenia do podpisania umowy na realizację grantów. W przypadku realizacji przedsięwzięć w formie grantowej podjąć kroki w celu zabezpieczenia każdego z konkursów grantowych o listę rezerwową.</p>

2.	W jakim stopniu jakość składanych projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych wpływa na osiągnięcie wskaźników w zaplanowanym czasie?	Jakość składanych projektów, wybieranych przez LGD do realizacji w istotny sposób wpływa na osiągnięcie wskaźników w zaplanowanym czasie. W przypadku jednego z naborów grantowych wniosek z błędem formalnym stanowił podstawę do odstąpienia przez LGD od naboru, z uwagi na niemożliwość osiągnięcia zaplanowanych w ogłoszeniu wskaźników. To z kolei przedłożyło się na konieczność aktualizacji harmonogramu naborów i ponownego uruchomienia procedury związanej z ogłoszeniem konkursu, co bezpośrednio stanowi przyczynę opóźnień czasowych w realizacji LSR.
----	--	--

Pytania uzupełniające:

a)	W jakich obszarach tematycznych jakość wniosków jest zadowalająca, a w których budzi wątpliwość?	<p>Nie można generalizować co do jakości wniosków pochodzących od poszczególnych rodzajów wnioskodawców, czy też uogólniać przypisując jakość wniosków do zakresów tematycznych. Wydaje się jednak, że najlepsze wnioski pisane są przez gminy. Duże doświadczenie i wykwalifikowani pracownicy powodują, że wnioski są dopracowane i kompletne. Na korzyść wniosków pochodzących od JSFP działa prostszy niż dla przedsiębiorców wniosek. Niestety nie jest to bezwzględna reguła. Duże doświadczenie powoduje czasami zbytne popadanie w rutynę. Brak znajomości specyfiki RLKS spowodowała, że nieskonsultowany projekt jednej z gmin, z uwagi na zasadnicze błędy został odrzucony przez biuro LGD na etapie oceny formalnej.</p> <p>Najtrudniejsze wnioski to te, związane z przedsiębiorczością. Opracowanie biznesplanu wymaga doświadczenia, dlatego większość wniosków na podejmowanie bądź rozwijanie działalności gospodarczej przygotowywanych było przez firmy consultingowe. Zaletą takiego rozwiązania jest dobry język i kompletność wniosku. Wadą sztamkowe podejście do tematu i, szczególnie uciążliwe dla LGD, obligatoryjny protest w przypadku niewybrania operacji.</p> <p>Organizacje pozarządowe w dużej części korzystają z pomocy gmin co przekłada się na duplikowanie zalet i wad pisania wniosków przez gminy. Część organizacji, szczególnie tych z doświadczeniem, składa przemyślane i dobrze skonstruowane wnioski.</p> <p>Doradztwo w zasadniczej mierze podnosi jakość wniosków o ile wnioskodawca podda się procedurze w pełnym zakresie. Część z wnioskodawców korzysta z doradztwa tylko dla uzyskania punktów.</p>
b)	Jeżeli jakość w pewnych obszarach budzi wątpliwość, czy może odbić się na realizacji celów LSR?	Niska jakość składanych wniosków stanowi istotne zagrożenie dla realizacji celów LSR. W przypadku wniosków w ramach przedsiębiorczości, słabo przygotowany wniosek przez potencjalnego beneficjenta, z uwagi na znaczną ilość wymaganych do wniesienia korekt w wyniku weryfikacji operacji przez pracowników Urzędu Marszałkowskiego przy jednoczesnym uwzględnieniu krótkiego przedziału czasowego na usunięcie nieprawidłowości, może skutkować pozostawieniem wniosku bez rozpatrzenia czy też odstąpieniem wnioskodawcy od realizacji wniosku. W przypadku projektów grantowych sytuacja przedstawia się nieco lepiej z uwagi prowadzoną przez biuro LGD ocenę merytoryczną operacji, umożliwiającą wniesienie korekt, zgodnie z sugestiami pracowników biura, przed przedłożeniem kompletnej dokumentacji do Urzędu Marszałkowskiego.
c)	Co można zrobić by podnieść jakość wniosków?	Skoncentrować wysiłki na podniesieniu jakości wniosków grantowych. Pozostać w pełnym kontakcie z wnioskodawcami z sektora NGO i JSFP, wspierać ich nie tylko na etapie doradztwa i opracowywania wniosków o dofinansowanie. Wpływać na wnioskodawców przygotowujących wnioski poprzez firmy consultingowe by aktywnie uczestniczyli w procesie doradztwa.

3.	W jakim stopniu stosowane kryteria wyboru projektów spełniają swoją rolę?	Lista lokalnych kryteriów wyboru projektów przy właściwej ocenie ich skuteczności musi ułatwić wybór tych operacji, które pomogą uzyskać najbardziej korzystny postęp w procesie wdrażania LSR pod kątem osiągnięcia zaplanowanych wskaźników, a tym samym preferować projekty, których realizacja w największym stopniu zaspokoi potrzeby zgłaszane przez lokalną społeczność w procesie budowy strategii. Nadrzędnym warunkiem przy prawidłowym ustanowieniu kryteriów oraz punktacji w odniesieniu do każdego z nich, jest ich obiektywne, niedyskryminujące, przejrzyste stosowanie, powiązanie z wnioskami z analizy SWOT, diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami oraz zakresem wsparcia dla grup defaworyzowanych. W takim ujęciu stosowane przez Stowarzyszenie kryteria wyboru projektów w wysokim stopniu spełniają swoją rolę. Zdobyte dotychczas doświadczenia wskazują jednak na konieczność ciągłej ich weryfikacji, dostosowania do zmieniającej się rzeczywistości, zarówno w części opisowej (w miarę możliwości zmniejszającej dowolność interpretacji), także rzeczowej (weryfikującej zestaw kryteriów w poszczególnych działaniach) oraz ilościowej (zmieniającej zakresy punktowe kryteriów).
----	---	--

Pytania uzupełniające:

a)	Czy są jednoznaczne, obiektywne, czy pozwalają wybrać najlepsze wnioski?	Mimo przekonania o wyrazistości i jednoznaczności zatwierdzonych przez Urząd Marszałkowski lokalnych kryteriów wyboru przystosowanych do poszczególnych działań, w zderzeniu przede wszystkim z wnioskodawcami z zakresu rozwoju przedsiębiorczości natknęliśmy się z wieloma próbami wykorzystania każdego niedomówienia w opisach kryteriów. Stąd ciągle trwający proces uszczegóławiania i modyfikacji tych opisów, rekomendowany również na przyszłość. Najmniej kłopotów sprawiają tzw. kryteria zamknięte, których punktacja wynika z jednoznacznie określonego przedziału ilościowego (np. wielkość wkładu własnego). Najwięcej polemiki wywołały kryteria "otwarte", szczególnie związane z innowacyjnością, stąd zaistniała potrzeba dołączenia przez beneficjentów niezależnej opinii w tej kwestii.
b)	Czy wnioskodawcy zgłaszają wątpliwości odnośnie kryteriów, jakie?	Z dotychczasowych doświadczeń wynika, iż mimo obecności tych samych kryteriów w różnych działaniach, dotyczy to przede wszystkim innowacyjności, jednoznacznie najczęściej wątpliwości zgłaszali wnioskodawcy z zakresu podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej. To wskazuje, iż w tym przypadku zastosowano metodę „papier wszystko przyjmie”. Było to tym dotkliwsze, iż wiązało się z wieloma protestami skierowanymi do Urzędu Marszałkowskiego, który swoim stanowiskiem, we wszystkich przypadkach stanął po stronie protestujących, co niewątpliwie podważyło merytoryczne kompetencje LGD, jego znaczenie w odbiorze społecznym.
c)	Co można zrobić, żeby poprawić katalog kryteriów?	Dołożyć starań by jak najprecyzyjniej zdefiniować kryteria obiektywizujące ich indywidualną interpretację przez członków Rady. Dokonywać systematycznej analizy kryteriów wyboru operacji bezpośrednio po przeprowadzonych naborach, celem wnoszenia ewentualnych korekty pod kątem zaistniałych wątpliwości w zakresie ich interpretacji. Niewątpliwie biorąc pod uwagę konkursowy tryb wszystkich działań wsparcia przy wdrażaniu LSR, co przyciąga ciągle nowe podmioty do aplikowania w ogłaszanych naborach, uwzględnienie tzw. fiszek projektowych zgłaszanych na etapie budowy strategii w dodatkowym kryterium, byłoby ważną pomocą w łatwiejszym osiągnięciu zakładanych wskaźników. Należy wziąć pod uwagę, iż właśnie te zgłoszenia potrzeb od uczestników konsultacji społecznych w zakresie opracowania strategii stały się podstawą do ich ustalenia.

4.	W jakim stopniu wybierane projekty realizowane w ramach LSR przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR i w jakim stopniu przyczyniają się do odpowiadania na potrzeby społeczności z obszaru LGD?	Wszystkie wybrane projekty przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR. LSR została opracowana w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy społeczne, tak więc każda operacja wybierana w ramach realizacji LSR wpisuje się w odpowiedź na potrzeby społeczne obszaru LGD.
----	--	---

Pytanie uzupełniające:

a)	Jakie zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej nastąpiły i mogą mieć wpływ na dezaktualizację LSR?	W ostatnich latach spadło bezrobocie, zmieniła się atmosfera na rynku pracy. Obecnie trudno znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy, rynek przekształcił się w rynek pracownika. Dotyczy to szczególnie zdefiniowanych w LSR grup defaworyzowanych. Wprowadzenie programów społecznych (500+) doprowadziło do sytuacji, gdzie kobiety po urodzeniu dziecka nie chcą wracać na rynek pracy.
----	--	---

b)	Czy widać zróżnicowania potrzeb między poszczególnymi gminami? Jak i jak można na nie zareagować?	Występują duże różnice pomiędzy gminami. Podstawowy podział to ten na mniej i bardziej aktywne. Różnice widoczne są nawet pod względem reakcji na wniosek LGD o zamieszczenie informacji o naborach na stronach poszczególnych gmin. Zaangażowanie gmin przekłada się na aktywność wnioskodawców; niektóre gminy nie były reprezentowane w poszczególnych naborach. Należy zatem konsekwentnie wspierać aktywność społeczną w mniej angażujących się gminach, zarówno w stosunku do władz gminnych jak i NGO.
----	---	---

5.	Czy przyjęty system wskaźników dostarcza wszystkie potrzebne informacje niezbędne do określenia skuteczności interwencyjnej strategii?	Wskaźniki są opisane we właściwy sposób i nie zachodzi potrzeba zmiany ich treści.
----	--	--

Pytania uzupełniające:

a)	Czy zbierane dane są wiarygodne, a źródła trafne?	Zbierane dane są wiarygodne - opierają się na informacjach pozyskanych z Urzędu Marszałkowskiego, bezpośrednio od beneficjentów wsparcia oraz bazują na danych Stowarzyszenia systematycznie zbieranych i analizowanych w ramach monitoringu realizacji LSR. Na prośbę LGD UM przesłał listę podpisanych umów wraz ze wskazaniem realizowanych wskaźników. Niestety nie jest to proces systematyczny, LGD nie ma realnych możliwości śledzenia postępów w realizacji poszczególnych operacji, a przez to rzetelnego monitorowania postępów realizacji LSR.
----	---	--

b)	Jeśli nie to jakie zmiany można wprowadzić na tym etapie?	Współpracować z Urzędem Marszałkowskim w celu usystematyzowania przepływu informacji istotnych z perspektywy monitorowania wskaźników. Pozyskać umowy na realizację operacji jako podstawy kontroli nad stopniem realizacji wskaźników LSR (niezależnie z jakiego źródła: od UM lub bezpośrednio od beneficjentów).
----	---	---

6.	Czy procedury naboru wyboru i realizacji projektów są przyjazne dla beneficjentów?	<p>Procedury LGD są jednymi z najlepszych w województwie. Same procedury znalazły również uznanie w Urzędzie Marszałkowskim, który rekomenduje je innym LGD.</p> <p>Procedura zmieniana jest jedynie w przypadku wprowadzania nowych przepisów. Dostosowanie do przepisów jest pretekstem do korekt ewentualnych niedogodności zapisanych w procedurach.</p> <p>Niemniej jednak procedury są dla wnioskodawców obszerne i skomplikowane a przyszli beneficjenci czytają wybiórczo tylko najważniejsze rozdziały i dobrze orientują się jedynie w kluczowych kwestiach.</p>
----	--	--

Pytanie uzupełniające:

a)	Jakie zmiany można wprowadzić w procedurach na tym etapie by podnieść ich użyteczność?	Podjąć wysiłek na rzecz przybliżenia wnioskodawcom zasadniczych i najważniejszych elementów procedur w ramach świadczonych usług doradczych.
----	--	--

7.	Jaka jest skuteczność działania biura LGD (działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?	<p>Z uwagi na ograniczone zasoby finansowe działania promocyjne zostały ograniczone w porównaniu do poprzedniego okresu programowania. Niemniej jednak LGD aktywnie uczestniczy w imprezach, promując potencjał LGD podczas różnego rodzaju targów. Z zaplanowanych do wydania w ramach PROW 2014-2020 materiałów promocyjnych Stowarzyszenie opublikowało ulotkę dotyczącą możliwości uzyskania wsparcia w ramach wdrażania LSR. Finalizowana jest aktualizacja publikacji Skarby Doliny Pilicy, prezentującej potencjał lokalnych twórców z obszaru LGD. Zgodnie z planem prowadzone są szkolenia dla pracowników biura LGD, Rady oraz lokalnej społeczności. W ramach aktywizacji przeprowadzono szkolenia z animacji działań kulturalnych, tworzenia produktów lokalnych, szkolenia związane z ogłaszaniem konkursami, warsztaty informatyczne, artystyczne i kulinarne dla lokalnej społeczności a także w ramach poznawania dobrych praktyk zorganizowano wyjazd studyjny dot. zasad funkcjonowania inkubatora przetwórstwa lokalnego produktów rolnych. Ponadto biuro LGD prowadzi nieustannie bezpłatne doradztwo dla potencjalnych wnioskodawców zainteresowanych pozyskaniem wsparcia w ramach PROW 2014-2020. Z bezpośredniej pomocy przy przygotowaniu wniosku wg stanu na 31.12.2017 r. skorzystało 139 wnioskodawców, w tym 130 złożyło wniosek o przyznanie pomocy/powierzenie grantu.</p>
----	--	---

8.	a) Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała cele LSR?	<p>Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia z wdrażania LSR, LGD w dalszym ciągu musi prowadzić pogłębioną, publiczną debatę przede wszystkim z przedstawicielami samorządowców i organizacjami pozarządowymi na ich terenie, przekonując, iż środki finansowe z programu Leader winny być absorbowane, gdzie tylko jest to uzasadnione, bezpośrednio przez podmioty społeczne. Największą korzyścią byłoby wspomóc ten proces, udzielać merytorycznej instrukcji, uczyć odpowiedzialności za dobro ogólne. Byłaby to dobra okazja do tworzenia atmosfery budowy społeczeństwa obywatelskiego. LGD nie może być obojętne zawłaszczaniu środków przez wójtów, burmistrzów w sytuacjach obecnej na danym obszarze oddolnej inicjatywy wymagającej wsparcia. Temu ma służyć również dalsza realizacja przyjętego planu komunikacji podnoszącej wiedzę oraz uaktywniającej lokalną społeczność.</p>
----	---	---

9.	Inne zagadnienia związane z procesem realizacji LSR	<p>Ograniczenie 20% środków dla gmin w projektach grantach oraz limit 63,63% wsparcia wskazują na celowe minimalizowanie roli gmin w LGD. Zdaniem uczestników spotkania nie jest to dobry kierunek zmian.</p> <p>Wprowadzenie zasadniczej roli wspierania przedsiębiorczości w LSR zaburzyło naturalny kierunek działania nakierowany na aktywizację społeczności lokalnej i wspieranie rozwoju kapitału społecznego. Elementem do analizy, również ważnym dla zapewnienia większej skuteczności wdrażania projektów grantowych jest jednorazowo realny konflikt pomiędzy bezwzględną koniecznością osiągnięcia określonego minimalnego wskaźnika przy sztywno określonej puli środków w naborze, a konkursowym, niemożliwym zatem do przewidzenia trybem tej procedury. Niemożliwe jest zdyscyplinowanie ilości składanych wniosków, skorelowanie ich budżetów z uzyskaniem wskazanego procedurą danego naboru minimalnego wskaźnika, a przy tym kształtem listy rankingowej nadającej konkretne pozycje poszczególnym grantom w wyniku oceny Rady. Stąd częstym efektem jest odstępowanie od naborów na projekty grantowe.</p>
10.	Sposób wykorzystania rekomendacji	<p>Rekomendacje zostaną przeanalizowane przez zespół złożony z pracowników biura, Zarządu oraz Rady LGD. Pozytywnie zaopiniowane zostaną zatwierdzone uchwałą Zarządu oraz przekazane do realizacji poszczególnym organom LGD. Realizacja rekomendacji oraz efekty ich wdrożenia będzie elementem oceny w kolejnej ewaluacji wewnętrznej.</p>